

Lähidemokratiaselvitys

Konginkankaan kylän ja Äänekosken kaupungin yhteinen kyläilta 19.2.2014 klo 18 – 20.15 Konginkankaan koululla

Läsnä: Matti Jokihalme, Raija Tuomi, Mirja Hallikainen, Reetta Korjonen, Antti Hytönen, Erkki Vilen, Riitta Vilen, Kalevi Ahonen, Outi Raatikainen, Sakari Aho-Pynttäri, Markku Auvinen, Markku Hytönen, Tapani Setälä, Tarja Tavaststjerna, Tanja Rämä, Ari Liimatainen, Mervi Oksanen. Asiantuntijana Seija Korhonen.

MUISTIO

Kyläyhdistyksen puheenjohtaja Matti Jokihalme toivotti osallistujat tervetulleiksi ja kertoi kyläyhdistyksen kuulumiset. Kyläyhdistyksen vuosikokous pidetään Konginkankaan koululla 13.3.

Mari Ikäheimonen kertoi lyhyesti Kylä Lähtee! hankkeen kuulumiset ja lähidemokratiaselvityksen tilanteen. Kylä Lähtee! hankkeelle on haettu jatkoaikaa syyskuun 2014 loppuun saakka.

Lähidemokratiaselvitys on käynnistynyt myös Viitasaarella ja Kivijärvellä. Selvitystyön tulos julkaistaan hankkeen loppuseminaarissa, joka pidetään Pohjois-Savossa elo-syyskuun taitteessa. Selvitystyön yhteenveto kootaan julkaisuun, josta tulee saataville sekä painettu- että verkkoversio.

Kaupungin virkamiehille ja luottamushenkilöille sähköpostilla lähetettyihin haastattelukysymyksiin saatiin ainoastaan kaksi vastausta. Toinen vastaajista on viranhaltija ja toinen luottamushenkilö. Kaupungin vastauksista nousi esille samoja asioita kuin kyläläisiltä. Ongelmakohtia on viestintä ja vuoropuhelu, resurssipula ja yhteistyön satunnaisuus. Maaseutuohjelmaa tai kyläohjelmaa ei kaupungilla ole. Kaupunki on yhteistyössä Ääneseudun Kehitys Oy:n kanssa suunnitellut kyläasiamieshanketta, joka mahdollistaisi henkilöresurssin kylien kehittämisen tueksi.

Äänekosken kaupungin virkamiehiä ja luottamushenkilöitä ei lähidemokratian tila ja kehittäminen tunnu kiinnostavan. Vähäinen kiinnostus saattaa johtua tiedon puutteesta eli luottamushenkilöt ja virkamiehet eivät vielä tiedä miten merkityksellisestä asiasta lähidemokratian edistämisessä on kysymys. Kylän kokemus on, etteivät kaupungin päättäjät halua ottaa kyläläisten asiantuntemusta huomioon ja päätökset tehdään kylää kuulematta. Erityisesti kyläläisiä painaa sote - palvelujen supistukset ja kaavoitusasiat.

Seija Korhonen on pitkän linjan kyläaktiivi, maaseudunkehittäjä ja kuntapäättäjä Tervosta. Seija toimii myös Leader- toimintaryhmä Mansikka ry:ssä ja Pohjois-Savon Kylät ry:ssä. Kokemusta lähidemokratian kehittämisestä hänellä on mm Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kansalaistoiminnan teemaryhmässä työskentelystä. Seuraavassa poimintoja Seijan esityksestä, diat liitteenä

- Kuntien PARAS-hanketta arvioineen Arttu-tutkimuksen (www.kunnat.net/arttu) mukaan vain 24 % äänekoskelaisista päättäjistä on sitä mieltä, että asukkaiden ja kaupungin suhde on yhteistyöhakuista.

- Kuntalain ja sosiaalihuoltolain uudistuksessa kuntalaisten osallisuuden merkitys tulee kasvamaan isolla painoarvolla. Tämän myötä valitusten määrä vähenee ja syntyy selkeitä kustannussäästöjä. Sopimuksellisuus lisääntyy ja mahdollisuus uusiin sektoreiden välisiin yhteistyömalleihin kasvaa. Uudet palvelumallit ja asukkaiden osaamisen hyödyntäminen tuovat myös säästöjä. Ajattelemisen aihetta kolmannen sektorin palvelutuotannon merkityksestä ja maaseudun palvelujen keskittämisestä löytyy Sininauhaliiton tutkimuksesta. Päivi Kivelän Syrjässä syrjäytyneet kuvaa hyvin maaseudun verkostoyhteistyön merkitystä.
http://www.sininauhaliitto.fi/data/liitteet/syrjassa_syrjaytyneet_kirja_sininauhaliitto.pdf
- Osallistamisen ja osallisuuden lisääminen kunnassa käynnistää positiivisen ”pöhinän”. Myönteinen vaikutus näkyy palvelujen säilymisenä, uudistamisena ja kehittämisenä. Yritystoimintaan myös vaikutusta joka taas lisää investointeja ja tuo uusia asukkaita ja työpaikkoja. Äänestysaktiivisuus paranee. Positiivinen asenne näkyy ulospäin ja kohentaa kuntaimagoa.
- Tervossa huoli kunnan ainoan koulun säilymisestä sai aikaan kansalaistoiminnan aktivoitumisen.
- Yhteistyön kehittäminen on pitkäjänteistä työtä. ”Kyllä kunta hoitaa” -asenteesta pitää pyrkiä pois. Kehittämisen tulee olla suunnitelmallista. Konginkankaan kyläsuunnitelma on mammutti, mutta päivittämiseen riittää kevyempi versio. (Taulukkomalli liitteenä) Kunta budjetoit jos pystytään osoittamaan tarve. Kyläsuunnitelman ensimmäisellä versiolla on ollut iso merkitys myönteisen kehityksen alkuun sysäämiselle.
- Kunnalla tulee olla aito halu yhteistyön kehittämiseen. Kunnan luottamushenkilöt aktivoituvat nykyisellään vain joka 4. vuosi
- Kuntauudistuksen myötä syntyy suurkuntia joiden asiat ovat mittakaavaltaan niin suuria, että osa luottamushenkilöille kuuluvista tehtävistä siirtyy virkamiehille. Valtaa siirtyy virkamiehille kun luottamushenkilöpaikat vähenevät. Virkamiehet nauttivat kuntaliitostilanteessa lakisääteisen 5 vuoden suoja-ajan työsuhdeturvasta.
 - o Reetta: Milloin aletaan karsia turhaa päätöksentekoa?
- Lähidemokratian toimintamalli tulee valita alueen lähtökohdasta.
 - o Keskustelukumppanuuden haasteena miten saadaan luottamushenkilöt ja virkamiehet mukaan.
 - o Järjestöyhteistyön kautta lähidemokratiaelimen muodostavat eri järjestöjen (sote-, liikunta-, kulttuuri-, nuoriso-, eläkeläisjärjestöjen jne.) edustajat. Esimerkiksi Nilsian Pitäjä ry toimii näin.
 - o Suunnittelu- ja kehittämiskumppanuus, jolloin toimielimellä on rooli alueelle kohdistuvan toimenpiteen suunnittelussa ja budjetoinnissa. Keskustelua pidemmälle menevä ote alueen omaehtoisen kehittämiseen.
 - o Palvelukumppanuus, jolloin toimielin osallistuu alueen palvelujen järjestämiseen
 - o Kevennetty aluelautakuntamalli, oma budjetti ja päätösvalta tiettyjen palvelujen tuottamiseen

- Maaseutuvaikutusten arviointi ennen kuntaliitosta mittaa liitoksen vaikutukset mm. maaseudun elinvoimaisuuteen, yrittäjyyteen ja demokratiaan

Keskustelussa tuli esille asennemuutoksen merkitys. Vanhasta pidetään sinnikkäästi kiinni eikä löydetä uutta kehittämisen näkökulmaa. Kylän tulisi pohtia selkeitä vastaehdotuksia ja esittää uusia ideoita vaikkapa palvelujen järjestämiseen.

Kaupungin virkamiesten ja luottamushenkilöiden kiinnostuksen herättäminen mietitytti myös. Eikö päättäjiä tosiaan saa virka-ajan ulkopuolella liikkeelle mikään? Pohdittiin keinoja tavoittaa päättäjät esim pyytämällä audienssi hallituksen iltakouluun tai kutsumalla kaupunginhallitus pitämään kokoustaan Konginkankaalle.

Kaupungin päättäjille haluttiin saada viesti yhdenvertaisuuden merkityksestä. Kuntaliitokset on tehty, joten kaikki ovat yhtäläillä Äänekosken kaupunkilaisia vaikka asuvatkin Sumiaisissa, Konginkankaalla tai Suolahdessa.

Positiivisen asenteen ja yhteen hiileen puhaltamisen periaatteella on saatu hyviä projekteja toteutettua. Esim. Lintulahden laituri, jossa kaupungin lisäksi oli mukana kyläyhdistys ja muita toimijoita. Kaupunki on kuitenkin aina vastannut, kun kylästä on päättäjille asiaa ollut. Tärkeä tuki kylälle on mm kulttuuritoimen avustus kotiseutumuseolle.

Toisaalta kyläläisten on vaikea uskoa positiivisen kehityksen mahdollisuuteen kun kaupungin päätökset Konginkankaan palveluja koskien on ollut palvelujen alasajoa ja heikentämistä. Kyläläisillä on kokemus siitä, että palvelut viedään yksipuolisella päätöksellä eikä kyläläisten tarpeet saati mielipiteet siinä paljoo paina. Tämä koetaan epäreiluna, koska samat verot maksaa kyläläinen kuin kaupunkilainenkin. Pelkona on, että koko kulmakunta halutaan autioittaa. Kyläläisten toimivat palvelut halutaan kurjistaa samalle tasolle kuin keskustassa. Säästöpäätökset on tehty niin, että ne kirpaisevat eniten liitoskuntien asukkaita.

Pohdittiin mahdollisuutta lähteä opintomatkalle Kainuuseen, jossa kylien palveluosuuskunnat ratkaisevat palveluvajeen ja luovat työllisyyttä harvaan asutulla alueella.

Outi Raatikainen kertoi Pohjois-Irlannissa maaseutualueilla toimivista klusterityyppisistä vapaaehtoisista palvelumalleista. Irlannin vapaaehtoisilla toimiva kuljetuspalvelu esim. joukkoliikenteen vähyyttä paikkaamassa vaatisi Suomessa lainsäädännön uudistamisen, jotta tämäntyyppisten luovien ratkaisujen käyttöä voidaan edistää.

Kyläläisten vaikuttamismahdollisuuksia on lisättävä. Nykyisen edustuksellisen demokratian kautta ei kylän ääni kuulu. Konginkankaalta on kaksi valtuutettua, jotka eivät kyläläisten mielestä pysty riittävästi pitämään oman alueen puolta. Puoluepolitiikka hajottaa kylästä tulevat äänet, pitäisi olla poliittisen järjestelmän sijaan alueen ehdokkaat, joita jokainen puoluekannastaan riippumatta voisi äänestää.

Jatkotoimenpiteet

Markku Auvinen lupasi viedä lähidemokratiakyselyn ja kyläasiat kaupungin johtoryhmään. Mari kirjoittaa lähidemokratiaselvityksestä selonteon ja lähettää sen kaupungin virkamiehille ja päättäjille.

Markku Auvinen kertoi tulevasta kansalaisfoorumista.

Mahdollisen kyläneuvoston perustamisesta järjestetään kaikille kylille yhteinen kuulemistilaisuus.

Sovittiin, että muistio lähetetään osallistujille ja siihen voi tehdä täydennyksiä.

Outi ja Mari jatkavat opintomatkan suunnittelua Innovative Village ja Kylä Lähtee! hankkeiden yhteistyönä.

Muistion kirjasi
Mari Ikaheimonen
mari.ikaheimonen@viitasaari.fi
040-7630606

